

תלמוד לומר: "והעברת שופר תרועה. תעבירו שופר". מכאן שאחר התרועה העבירו שנית תקיעה פשוטה בשופר.

ואין לי ראייה לכך שתקעו תקיעה לפני התרועה ותקיעה לאחריה, אלא **ביובל** שבו נאמר הפסוק הזה.

אבל **בראש השנה** — מניין שתוקעים בו תקיעה לפני התרועה, ותקיעה לאחריה?

תלמוד לומר בענין היובל: "**בחדש השביעי**".

ל2-א שאין תלמוד לומר, שהרי אין צורך לומר "**בחדש השביעי**", שהרי כבר נאמר "ביום הכיפורים", והכל יודעים שיום הכיפורים הוא בחדש השביעי!

ומה תלמוד לומר, ולא יזה צורך נאמר "**בחדש השביעי**"?

לומר לך, שיהו כל תרועות החדש השביעי — זה בזה.

וכשם שבתרועה של יום הכיפורים, תוקעים תקיעה פשוטה לפני ולאחריה, אף בראש השנה עושים כן.

ומנין לשלש, שתוקעים שלש סדרות של תקיעות [למלכיות, זכרונות, ושופרות] שכל סדר הוא של שלש שלש תקיעות, דהיינו כל סדר תוקעים תקיעה, תרועה, ותקיעה [כפי שהתבאר לעיל]?

תלמוד לומר:

[א] בענין היובל נאמר [שם]: "**והעברת שופר תרועה**".

[ב] בענין ראש השנה נאמר [ויקרא כג כד]: "**שבתון זכרון תרועה**".

[ג] עוד נאמר בענין ראש השנה [במדבר כט]: "**יום תרועה יהיה לכם**".

וכאשר נצרף את המקראות האמורים בראש השנה וביובל, נמצא שהזכרו שלש פעמים תרועות במקרא, ללמד שתקעו שלשה סדרים, בין בראש השנה, ובין ביובל.

אך יש לשאול: הרי שלשת התרועות הללו לא נאמרו בענין אחד.

ומנין ליתן את האמור, התרועה האמורה במקרא, של זה שבראש השנה, בזה, ביובל.

ואת התרועה של זה שביובל, בזה, בראש השנה?

וכאילו נכתב שלש פעמים "תרועה", בין בראש השנה ובין ביובל.⁽⁵⁹⁾

תלמוד לומר, לכך נאמר "**שביעי**" [בחדש השביעי] בראש השנה, ו"**שביעי**" ביובל.

ללמד גזירה שוה. וכל מה שאמור בזה, הרי הוא כאמור גם בחבירו.

הברייתא לעיל, ואם כן מה היא שאלת הברייתא כאן?

59. הגמרא להלן מקשה: הרי הכתוב הקיש את כל תרועות החדש השביעי זה לזה, כפי שהביאה

הא כיצד? כמה תוקעים בסיכום?

שלש סדרות [שבכל אחת מהן יש שלש תקיעות], שהן בסך הכל תשע תקיעות.

ושיעור תקיעה בתרועה.

ושיעור תרועה בשלשה שברים.⁽⁶⁰⁾

ומקשינן על דברי הברייתא: **האי תנא**, מעיקרא מייתי לה בחקישא. בתחילת הברייתא התנא לומד שראש השנה שוה ליום הכיפורים מהיקש, שנאמר בענין היובל "בחדש השביעי" [ומילים אלו מיותרות, ובאין] ללמד שיהיו כל תקיעות החדש השביעי שוים.

ואילו **השתא**, בסוף הברייתא, מייתי לה בגזירה שוה. התנא למד שכל התרועות האמורות בזה הרי הם כאמורות בחבירו, בגזירה שוה, שנאמר "שביעי" בראש השנה, ו"שביעי" ביום הכיפורים.

ונמצא, שדברי התנא סותרים זה את זה! שהרי מאחר שהוקשו כל התרועות שבחדש השביעי זה לזה, בעל כרחך כל התרועות האמורות בזה נאמרו גם בחברו, שאם לא כן קשה: הרי בראש השנה נאמרו שתי תרועות, וביום הכיפורים נאמרה אחת, ואין הם שוים! אלא בהכרח אתה צריך לתת את של זה בזה!⁽⁶¹⁾

ומתצינן: **הכי קאמר**, כך התכוין התנא לומר:

אי לאו גזירה שוה, אילו לא נאמר למשה בסיני ללמוד "שביעי" "שביעי" לגזירה שוה, אין אדם לומד גזירה שוה מדעתו.

ואז, הוה מייתנא לה בהיקושא, הייתי לומד זאת מדעתי בהיקש.

[שנאמר ביובל "בחדש השביעי", לומר שיהיו כל תרועות החדש השביעי זה כזה], מפני שאדם יכול ללמוד היקש מדעתו אף כמה שלא קיבל מרבתינו.

אבל, **השתא**, דאתיא גזירה שוה [הלכה למשה מסיני] ולימדה אותנו שדיני התרועה שבראש השנה ושביובל שוים, ממילא הקישא לא צריך.

הגמרא מביאה ברייתא הלומדת שתוקעים תקיעה פשוטה לפני התרועה ולאחריה ממקום אחר:

והאי תנא שבברייתא שלפנינו, מייתי לה לומד זאת בגזירה שוה מהתקיעות שתקעו במדבר כדלהלן:

דתניא:

נאמר [במדבר י':] "וידבר ה' אל משה לאמר, עשה לך שתי חצוצרות כסף. והיו לך למקרא העדה [לקרוא לסנהדרין ולעם על ידי החצוצרות] ולמסע את המחנות".

בשעת מסע המחנות היו תוקעים בהם לסימן שידעו שצריכים לנסוע.

61. כך פירש רש"י.

אך קשה: אמנם למדנו בהיקש את דיני התרועה עצמה — שהיא בשופר, ושתוקעים תקיעה פשוטה לפניו ולאחריה, אבל מנין

60. היינו שלשה שברים. ולכאורה כ"ף הדמיון ["כשלשה"] מיותרת ואכן הרשב"א לעיל לג ב גורס "שלשה שברים" ועיין לעיל הערה 48.

ונאמר [שם פסוק ה]: "ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החונים קדמה".

ושנו בברייתא: אף על פי שנאמר "ותקעתם תרועה" אין הכוונה שתקעו תרועה בלבד, אלא לשון תקיעה ["ותקעתם"] בפני עצמה היא, ותרועה בפני עצמה היא.

וכך כוונת הכתוב:

"ותקעתם" — תקיעה.

ואחר כך הריעו — "תרועה".

והברייתא תמהה: אתה אומר תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה? או, אולי, מה שאמרנו אינו נכון, אלא תקיעה ותרועה אחת היא, וכך אמר הכתוב "היו תוקעין תרועה"!

עונה הברייתא: כשהוא [כשהכתוב] אומר [בהמשך הפרשה, בפסוק י]: "ובחקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו".

הוי אומר שלשון תקיעה, בפני עצמה היא.

ולשון תרועה, בפני עצמה היא. שהרי אם אף על תרועה אפשר לומר "תתקעו", איך נפרש את הכתוב "תתקעו ולא תריעו", הרי התקיעה היא היא התרועה! (62)

ומכאן שלפני המסעות תקעו ואף הריעו.

וכך אמר הכתוב: "ותקעתם" — תקיעה. והריעו — "תרועה". ונסעו המחנות החונים קדמה".

ומנין שפשוטה לפניו, לפני התרועה?

תלמוד לומר: "ותקעתם", ואחר כך נאמר "תרועה".

ומנין שפשוטה לאחריה?

תלמוד לומר [שם פסוק ו]: "תרועה יתקעו למסעיהם".

"תרועה" נאמרה ראשונה, ואחר כך נאמר "יתקעו".

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אינו צריך ללמוד זאת מסדר הפסוק "תרועה יתקעו".

אלא, הרי הוא, הכתוב, אומר שם:

"ותקעתם תרועה — ונסעו המחנות החונים קדמה [במזרח]".

"ותקעתם תרועה שנית" — ונסעו המחנות החונים תימנה [בדרום]:"

שאין תלמוד לומר "שנית".

[ובסוף דברי בעל המאור כתוב שרבינו שלמה פירש כן. ויש שם טעות סופר, וצ"ל "לא פירש כן". ערוך לנר].

62. כך נראה מפשטות לשון הגמרא. אך רש"י כאן האריך קצת, ואף סדר לשונו צריך ביאור. ועייין היטב סוכה נג ב ורש"י שם.

שהתרועות האמורות בזה נאמרו גם בחבירו. וצריך עיון. תוספות הרא"ש.

ומטעם זה פירשו הרז"ה והריטב"א את שאלת הגמרא באופן אחר. [דהיינו — מאחר שנאמרה גזרה שוה, מדוע הוצרכנו להיקש כדי לדעת שהתקיעה נעשית שורפ ושתוקעים לפניו ולאחריה?]

אין צורך לומר "ותקעתם שנית", שהרי הכתוב כבר אמר שתקעו תקיעה אחת לפנייה, ונסעו המחנות שבמזרח. וגם אילו לא נאמר כאן "ותקעתם שנית", גם היה מובן מאליו שזו היא התקיעה השניה.

ויש לשאול: **ומה תלמוד לומר**, לאיזה צורך נאמר "שנית"?

אלא, זה בנה אב, זה מלמד, שכל מקום שנאמר "תרועה" – תהא תקיעה שניה לה, אחריה.

וכך אמר הכתוב: "ותקעתם תקיעה שנית לתרועה".⁽⁶³⁾

וממשיכה ושואלת הברייתא:

אין לי מקור לומר שתוקעים תקיעה פשוטה לפני התרועה ולאחריה, אלא במדבר בלבד.

אבל, **בראש השנה – מניין?**

תלמוד לומר, לכך נאמר "תרועה" בענין ראש השנה, ו"תרועה" במדבר, ללמוד זה מזה בגזירה שוה.

וממשיכה הברייתא:

ושלש תרועות נאמרו בראש השנה:

א. "שבתון זכרון תרועה" [ויקרא כג].

ב. "יום תרועה" [במדבר כט].

ג. "והעברת שופר תרועה" [ויקרא כה].
ופסוק זה נאמר בענין יום הכיפורים שביובל. אך לומדים את ראש השנה מיום הכיפורים בגזירה שוה.

ושתי תקיעות לכל אחת ואחת, תקיעה לפני כל תרועה ותקיעה לאחריה.

מצינו [נמצאנו] למדין שבסך הכל שלש תרועות ושש תקיעות נאמרו בראש השנה.

ואף על פי שדרשנו את שלושת התרועות האלו, לומר שתוקעים שלש סדרים, בכל זאת, אין כל התקיעות הללו מדברי תורה. אלא, חלקם הוא מן התורה, וחלקם מדרבנן, שאמרו לתקוע על סדר מלכיות זכרונות ושופרות, ודרשו מהפסוק כדבריהם, כדי להסמיך ולחזק את תקנתם. וכדלהלן:

שתי תרועות נדרשות מדברי תורה.

ואחת, מדברי סופרים:

[א] "שבתון זכרון תרועה"

תקעו [כמו שתקעתם במסעות דלעיל]. ולא תריעו [כפי שהרעותם במסעות דלעיל]. ועל זה כתב רש"י: מכלל דבמסעות [דלעיל] תקעו ותריעו קאמר. ותרועה לא קרי לה [כאן בעניננו] תקיעה. הרי על כרחך תקיעה בפני עצמה.

63. בפשוט רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן נורי מביא מקור רק לתקיעה שאחרי התרועה,

ונראה לומר, שהוקשה לרש"י, שגם אם נפרש את "ותקעתם תרועה" שהתרועה עצמה נקראת כאן תקיעה, הרי גם תקיעה פשוטה נקראת כך, ואם כן, יש לפרש את "תקעו ולא תריעו" שתתקעו תקיעה פשוטה ולא תרועה.

ולכן הוא ביאר שמסדר הפסוקים נראה, ש"ובהקהיל את הקהל" בא לומר במה שונה תקיעת הקהל העם מתקיעת מסע המחנות. וכך אמר הכתוב: "ובהקהיל את הקהל,

[ב] "והעברת שופר תרועה" —

פסוקים אלו נדרשים מדברי תורה, כנגד שתי תרועות.

אבל הפסוק השלישי "יום תרועה יהיה לכם" — לתלמודו הוא בא, הרי הוא בא לצורך גזירה שוה "תרועה תרועה" ממדבר. ללמדנו שתוקעים תקיעה לפני ותקיעה לאחריה. ואי אפשר למנות אותו במנין התרועות שבראש השנה.

רבי שמואל בר נחמני אמר בשם רבי יונתן: תרועה אחת מדברי תורה, ושתיים מדברי סופרים:

הפסוק "והעברת שופר תרועה", נדרש מדברי תורה לחיוב תרועה אחת. ואילו הפסוקים: [א] "שבתון זכרון תרועה", [ב] "ויום תרועה יהיה לכם" — לתלמודו הוא בא, נכתבו כדי ללמוד מהם דבר הלכה כדלהלן.

והוינן בה: אמנם מובן שפסוק אחד לתלמודו הוא בא, שצריך את הפסוק ללמוד "תרועה תרועה" לגזירה שוה מן המדבר [שתוקעים תקיעה לפני התרועה ותקיעה לאחריה].

אבל על רבי יונתן שאמר ששני כתובים באו לתלמודם, יש לשאול:

מאי "לתלמודו הוא [הפסוק השני] בא"?

ומשינין: מיבעי, צריך פסוק אחד מהם [יום

תרועה"], ללמד שתוקעים ביום ולא בלילה. והשני לגזירה שוה.

ומקשינן: ואיך, ותנא קמא, שדרש שתי תרועות מדברי תורה, ביום ולא בלילה מנא ליה, מנין הוא למד שתוקעים ביום ולא בלילה? [הרי לדעתו הפסוק "יום תרועה" לא נכתב לצורך לימוד זה!]

ומתצינן: נפקא ליה דין זה יצא לו מן הפסוק "ביום הכיפורים [של יובל] תעבירו שופר".

ודרש ביום הכיפורים ולא בליל הכיפורים. ודיני תקיעת ראש השנה נלמדים מתקיעת היובל בגזירה שוה "שביעי" "שביעי", וכדלעיל.

ותמהינן: אי מ"ביום הכיפורים" יליף, אם התנא ששנה את הברייתא הזאת אף הוא לומד את דיני תקיעת ראש השנה בגזירה שוה מתקיעת יום הכיפורים. אם כן יש לשאול:

מדוע הוצרך התנא ללמוד גזירה שוה ממדבר ["תרועה תרועה"] שתוקעים תקיעה פשוטה לפני התרועה, ותקיעה פשוטה לאחריה?

נגמור נמי מינה. נלמד בגזירה שוה מיום הכיפורים גם לענין שתוקעין פשוטה לפני ופשוטה לאחריה!

שהרי ביום הכיפורים של יובל נאמר "והעברת שופר תרועה", ונאמר "תעבירו

שם חילופי גירסאות, עיין היטב במהרש"ל ומהרש"א שם].
וכבר עמד על זה בעל טורי אבן. עי"ש.

אך לא לתרועה שאחריה.
אך בגמרא נג ב מוכח שאף לענין תרועה שלפניה אין הוא מודה לתנא קמא. [ויש בגמרא

שופר", והעברה זו היינו תקיעה פשוטה [וכפי שאמרה הגמרא לעיל לג ב].

ומתרצינן: התנאים ששנו את הברייתא הזאת [תנא קמא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה. והאחרים], "והעברת" "תעבירו" לא משמע להו. אין הם מפרשים את המילים "והעברת" ו"תעבירו" מלשון תקיעה פשוטה.

ומקשינן: אלא מאי דרשי בהו? מה הם דורשים מכך שאמר הכתוב:

[א] "והעברת"

[ב] "תעבירו"

ומתרצינן:

[א] "והעברת" — דורשים כדרב מתנא.

דאמר רב מתנא: "והעברת", מלמד שצריך לתקוע בשופר דרך העברתו, כדרך שהשופר "עובר", גדל בראשו של האיל.

מכאן שאם הפך את השופר, דהיינו הרחיב את חלקו הצר, והצר את הרחב, ותקע בו — לא יצא. [כדלעיל כז ב].

[ב] "תעבירו" — נכתב פעם שניה, כי אילו נאמרה פעם אחת בלבד לשון העברה, היינו טועים ומפרשים דקאמר רחמנא נעבריה ביד.

שכוונת הכתוב לומר שצריך להעביר את השופר ביד, ואין הכוונה שצריך לתקוע, לכן נאמר לשון העברה פעמיים, ללמד מיתור

הפסוק שהכוונה לתקיעה דרך העברה, כלומר, תקיעה בשופר שאינו הפוך. (64)

ומקשינן: ואיך, יש להקשות על התנא ששנה את הברייתא הקודמת דלעיל, שדרש "והעברת" "והעבירו" מלשון תקיעה פשוטה. ולמד מכאן שתקעו תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה:

הרי שני דברים למדנו עכשיו מלשון העברה:

[א] דרך העברתו ולא הפוך. [ב] שאין כוונת הכתוב להעברה ביד!

ולדברי התנא שבברייתא דלעיל, הרי אין לשונות ההעברה הללו מיותרים, ומנין נלמד לדבריו את שני הדברים הללו?

ומתרצינן:

[א] את דינו של רב מתנא [שצריך לתקוע דרך העברתו] למד התנא דלעיל מדשני קרא בדיבוריה.

מזה שהפסוק שינה בלשונו ולא אמר "ותקעתם", אלא "והעברתם", משמע שחזן ממה שלמדים מכאן לתקיעה פשוטה, למדים משינוי הלשון שצריך לתקוע דרך העברה.

[ב] הלימוד השני שלמדנו, שאין כוונת הכתוב להעברה ביד, הוא מיותר לדעת התנא דלעיל. כי תעבירו ביד — לא מצית אמרת. אינך יכול לומר שכוונת הכתוב היא להעברה ביד, דגמור העברה העברה ממש, מפני שלמדים את ההעברה האמורה כאן מן ההעברה הכתובה במשה רבינו, כדלהלן:

64. כך נראה מדברי רש"י. וכך כתב הרשב"א [בסוף ד"ה ה"ג ר"ח, בתוך הדברים]. ועייין תוספות.

העולה מדברי הגמרא הוא, שמדאורייתא תוקעים בראש השנה תקיעה תרועה ותקיעה. ונחלקו בדבר:

יש אומרים, שמדאורייתא תוקעים שני סדרים של תקיעה תרועה ותקיעה.

ורבנן תיקנו לתקוע במלכויות זכרונות ושופרות, דהיינו שלשה סדרים של תקיעה תרועה ותקיעה.

ויש אומרים שמדאורייתא תוקעים סדר אחד של תקיעה תרועה ותקיעה בלבד, והשאר מדרבנן.

הסוגיא שלפנינו דנה כיצד תוקעים את סדר תקיעה תרועה ותקיעה:

אתקין [הנהיג] **רבי אבהו בקסרי** שיהיו תוקעים כסדר הזה: **תקיעה, שלשה שברים, תרועה, תקיעה.**

ותמהינן על הנהגתו של רבי אבהו: **מה נפשך, איך רבי אבהו סובר?**

אי ילולי יליל, אם לדעתו תרועה שהזכרה בתורה היא יללה בקולות קצרים [כדעת משנתנו] — **לעביד, יעשו תקיעה תרועה ותקיעה, בלא שברים!**

ואי גנזחי גנח, ואם דעתך כדעת הברייתא [לעיל לג ב] שתרועה היא גניחות ארוכות קצת — **לעביד, יעשו תקיעה, שלשה שברים, ותקיעה, בלא תרועה!**

ומדוע תיקן רבי אבהו שיתקעו גם שברים וגם תרועה?

כתיב הכא [כאן]: **"והעברת שופר תרועה"**.

וכתיב התם [שמות לן]: **"וייצו משה ויעבירו קול במחנה"**.

מה להלן, בקול. כשם שהעברה האמורה שם היתה על ידי קול [ולא העברה ביד].

אף ההעברה האמורה **כאן**, ביום הכיפורים, היא **בקול ולא ביד**.

והגמרא מקשה על התנא ששנה את הברייתא האחרונה, שלמדים תקיעה לפניה ולאחריה בגזירה שוה ממדבר:

ומקשינן: **ולחאי תנא, דמייתי לה ממדבר, לתנא הזה שלמד זאת בגזירה שוה ממדבר.**

אי, אולי נאמר, **מה להלן חצוצרות**, כשם שהתרועה המוזכרת במדבר היתה על ידי חצוצרות, כך, **אף התרועה המוזכרת כאן בראש השנה, היא על ידי חצוצרות!**

ומנין לנו שהתרועה שהוזכרה בראש השנה היא בשופר?

ומתרינין: **תלמוד לומר** [תהלים פא]: **"תקעו בחדש** [בראש חדש] **שופר, בכסה ליום חגנו"** — בחג שהירח מתכסה בו.

ואי זהו חג שהחדש [שהירח] **מתכסה בו?**

הוי אומר: זה **ראש השנה!** שהוא החג היחידי שחל בראש חדש!

וקאמר רחמנא באותו פסוק: **"תקעו שופר"**.

ומכאן שהתרועה שהוזכרה בראש השנה נעשתה בשופר.

ומתריצין: **מספקא ליה**, רבי אבהו הסתפק מה היא תרועה האמורה בתורה, **אי גנוחי גנח**, **אי ילולי יליל**. האם היא גניחות ארוכות דהיינו שברים, או יללות קצרות דהיינו תרועה.

ולכן הנהיג שיתקעו שברים ותרועה.

מתקיף לה רב עזירא: מאחר שרבי אבהו הסתפק מה היא התרועה האמורה בתורה, אם כן: **ודלמא ילולי הוה**, שמא התרועה היא יללה קצרה ולא שברים. והתורה אמרה לתקוע תקיעה פשוטה סמוך לתרועה. ואילו כאשר האדם תוקע תקיעה שברים תרועה כפי תקנת רבי אבהו, הרי הוא **קא מפסיק על ידי שלשה שברים בין התרועה לבין התקיעה** שלפניה!

ואין התקיעה סמוכה לתרועה!

ומתריצין: כדי לצאת מידי החשש הזה, הנהיג רבי אבהו **דהדר עביד**, שאחרי שתקע התקוע תשר"ת [ת'קיעה ש'ברים ת'רועה ת'קיעה] היה חוזר ותקוע **תקיעה, תרועה, ותקיעה**. ולא היה מפסיק בין התקיעה לתרועה.

מתקיף לה רבינא: **ודלמא שמא התרועה האמורה בתורה גנוחי הוה**, היא גניחות,

דהיינו שברים, ולא מה שנקרא אצלנו תרועה.

והתורה אמרה לתקוע תקיעה פשוטה מיד לאחר השברים.

ואילו כאשר האדם תוקע תקיעה, שברים תרועה, ותקיעה [כפי תקנת רבי אבהו] הרי **קא מפסקא**, מפסיקה התרועה בין השברים לבין התקיעה שאחריה, ואין התקיעה סמוכה לשברים! (65)

ומתריצין: כדי לצאת מידי חשש זה, הנהיג רבי אבהו **דהדר עביד תשר"ת** — שאחרי שתקעו תשר"ת [ת'קיעה ש'ברים ת'רועה ת'קיעה] היו חוזרים ותוקעים תשר"ת [ת'קיעה ש'ברים ת'קיעה].

ולא היו מפסיקים בין השברים לתקיעה.

וכן היו תוקעים גם תר"ת, כמבואר לעיל.

ומקשינן: **אלא**, מאחר שהוצרכו לתקוע תשר"ת [ת'קיעה ש'ברים ת'קיעה] בפני עצמו ותר"ת [ת'קיעה ת'רועה ת'קיעה] בפני עצמו, **רבי אבהו — מאי אתיקין?!**

מה תיקן רבי אבהו בכך שהנהיג שיתקעו אף תשר"ת [ת'קיעה ש'ברים ת'רועה ת'קיעה].

65. להלן [בסוף העמוד] אמר רבי יוחנן: "שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא". משמע שלא איכפת לנו שהפסיק בין תקיעה לתרועה ויצא. ואם כן, מדוע פשוט לגמרא כאן שאם הפסיק בין התקיעה לתרועה לא יצא?

ותירצו הראשונים בשם הרמב"ן: דוקא התקוע תקיעה לשם מצוה בין תקיעה לתרועה, הרי זה מפסיק ביניהם [ומשבש את סדרן], מפני

שלא תקע תקיעה לפניה ולאחריה, אבל אם הפסיק בשאר דברים, ואפילו בתקיעה שאינה לשם מצוה, אין בכך כלום. [שאינן סדר התקיעה משתבש על ידי כך].

והרשב"א מפסק בזה, אך כתב שלמעשה יש להחמיר כדברי הרמב"ן, וכן הביאו להלכה בשו"ע [תקפח ב] בשם "יש אומרים". [ועיין תירוצים נוספים בראשונים].

יליל וגנח, שמתחיל בתרועה ומסיים בשברים!

ומתריצין: מאחר שתרועה היא יבבה, דהיינו בכי [וכפי שהגמרא למדה לעיל לג ב מהפסוק "ותיכב אם סיסרא"], הרי **סתמא דמילתא כי מיתרע באיניש מילתא** — **ברישא גנח**, והדר יליל. מן הסתם, כאשר קורה לאדם דבר רע, תחילה הוא גונח גניחות ארוכות, ואחר כך הבכי נעשה מהיר [ואז הוא מיילל בקולות קצרים, הסמוכים זה לזה].

ולפיכך אף תרועה האמורה בתורה, אם היא כוללת את השברים והתרועה, אין זה אלא כדרך הבוכים — קודם שברים, ואחר כך תרועה. (66)

שנינו במשנה: **תקע בתקיעה הראשונה** שלפני התרועה, תקיעה כדרכה. **ומשך**, והאריך **בשניה** שאחרי התרועה, **כשתים** כדי לצאת בחציה ידי חובת התקיעה שבסוף הסדר הראשון, ובחציה השני לצאת ידי חובת התקיעה שבתחילת הסדר השני — אין בידו אלא אחת.

הרי **אי**, אם תרועה האמורה בתורה היינו **גנחוי גנח** [שברים] — **הא עבדיה**, הרי עשו כן בנפרד תש"ת.

ואי היינו **ילולי יליל** — **הא עבדיה** הרי עשו כן בנפרד תר"ת!

ולמה הוצרכו לתקוע אף תשר"ת?.

ומתריצין: **מוספקא ליה**, רבי אבהו הסתפק: **דלמא**, שמא תרועה האמורה בתורה היא שני הדברים יחד, דהיינו **גנח ויליל**. מתחיל בשברים ומסיים בתרועה.

ולפיכך הנהיג שיתקעו תקיעה, ואחריה שברים — תרועה, שזאת "תרועה" האמורה בתורה, ואחריה תקיעה.

ומקשינן: **אי הכי**, אם אכן רבי אבהו הסתפק שמא "תרועה" האמורה בתורה היא שברים ותרועה יחד — **ליעבד נמי איפכא!**

היה ראוי לעשות גם להיפך: **תקיעה, תרועה, שלשה שברים, ותקיעה**.

כי **דלמא** שמא תרועה האמורה בתורה היינו

שהיו תוקעים תרועה, ואף הברייתות דלעיל. [שבאחת שנינו ג' שברים ובאחת ג' יבבות] לא נחלקו להלכה במה יוצאים. אלא כל תנא שנה כמנהג מקומו, אלא שהיה נראה להדיוטות כאילו יש מחלוקת בדבר, ולפיכך תיקן רבי אבהו שיהיו הכל נוהגים מנהג אחד. [דברי רב האי גאון מובאים בבעל המאור, בר"ן וריטב"א. וכן ברשב"א בקצרה.]

ולפי דברי רב האי, יישבו הראשונים את המנהג שהיה ביניהם, שתקעו תשר"ת במלכיות, תש"ת בזכרונות, ותר"ת בשופרות. וקשה: מדוע

[ומכל מקום, אף לדעת הרמב"ן. אם תקע 4 או 5 שברים במקום 3, אין בזה הפסק. מפני שכולם ממין השברים. ר"ן שו"ע].

66. שאלו את רב האי גאון: וכי עד שבא רבי אבהו ותיקן לישראל לתקוע תשר"ת תש"ת ותר"ת, לא היו ישראל יוצאים ידי מצות שופר? והשיב רב האי גאון: מדאורייתא יוצאים בין בשברים, בין בתרועה, ובין בשברים ותרועה יחד, שכולם נקראים "תרועה". והיו מנהגים חלוקים בישראל, יש שהיו תוקעים שברים ויש